

ԽԲԱԾԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՍՍՅԵԱԼ ՅԱՌԱԶԵՈՐԴԻՆ ՅԵԿԵՂԵՑԻ ՈՉ ԹԷՌԴՈՍԻ Ի 14 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ.

Վաղուան օրը Յիսոնակաց Բարեկենդան լինելով, եւ առաջիկայ շաբաթը Յիսոնակաց պահք, թէպէտ ամենայն բարեպաշտ ժողովուրդք մեր կապահեն նաեւ այս պահքը, բայց սակաւք գիտեն թէ ինչո՞ւ համար դրուած է. ուսաի կարծ խօսքով հասկըցընեմք :

Հին ատենը դրեթէ ամենայն քրիստոնեայք 40 օր պահք կապահէին Քրիստոսի ծննդեան կամ աստուածայայանութեան Տօնէն առաջ, ինչպէս օր Զատկէն առաջ ալ 40 կամ 50 օր քառասնորդական պահքը ունիմք: որ կըսուի եւ Աղուհացք կամ Մեծ պահք: Յոյնք եւ Հռովմայեցիք 40 օր կհամրեն մինչեւ Քրիստոսի ծննդեան օրը, զոր կտօնեն իրենք Դեկտեմբերի 25-ին. իսկ մեր Հայոց եկեղեցին 50 օր կհամրէ պահքը մինչեւ Աստուածայայտնութեան օրը, այսինքն մինչեւ Յունուարի 6. անօր համար ալ այս միջոցս ըստած է Յիսոնակք, այսինքն 50 օր: Յետ ժամանակաց տեսնելով մեր սուրբ Հայրապետները որ ծանր է հաւատացելոց այս պահեցողութիւնը, մանաւանդ այն տարիներուն համար՝ որոց մէջ Տօնէն մինչեւ Բարեկենդան եղած միջոցը խիստ կարծ է, եւս առաւել աչքերուն առջեւը ունենալով մեր պահքին ուրիշներէն աւելի խստութեամք եւ չորակերութեամբ սահմանուած լինելը, հարկ համարեցան 50 օրուան տեղը 22 օրի չափ միայն սահմանել, այն ալ օ կտոր բաժնուած. այսինքն մէկ շաբաթ մը ի սկզբան՝ որ է առաջիկայ շաբաթու. մէկ շաբաթ մը մէջտեղը՝ որ է սուրբ Յակոբայ Պահք ըստածը, եւ մէկ շաբաթ անմիջապէս Տօնէն առաջ:

Զարմանալի բան է, Քրիստոսասէր ժողովուրդք, այս բանիս մէջ ալ սուրբ եկեղեցւոյ գթասիրութիւնը, որով իւր հարազատ որդուցը տկարութեանը կզիջանի երբեմն. մանաւանդ մեր Հայաստանեայց եկեղեցւոյն ներողամտութիւնը այնչափ զարմանալի է այս բանիս մէջ, որքան որ անկարծելի է. միանգամայն եւ յայտնի յանդիմանութիւն է նոցա որ կբարբասեն եւ կմեղադրեն զնա՝ իբրեւ չափէ գուրս խստակրօնութիւն պահանջող իւր ժողովուրդներէն, եւ նիւթական կամ արագին պահեցողութեանց եւ արարողութեանց աւելի հետեւող՝ քան թէ ներքին իսկական վարդապետութեանց քրիստոնէական հաւատոյ: Ոչ այնպէս. Հայաստանեայց եկեղեցին ալ շատ լաւ եւ շատ ուղիղ մաօք կհասկընայ ամէն ժամանակ Քրիստոսի Տեառն մերոյ այն խօսքը որ ըստած է. «Հոգի է Աստուած, եւ երկրպագուաց նորահոգւով եւ ճշմարտութեամբ պարտ է երկիրպագանել». այսինքն թէ Աստուած կպահանջող որ մարդս զինքը գլխաւորապէս հոգւով եւ սրտանց պաշտէ. եւ որովհետեւ մարմինն ալ հոգւոյն ամէն ուրախութեանցը ուրախակից եւ ցաւերուն ցաւակից է երկրորդաբար, մարմինն ալ պէտք է մասնակից լինի հոգւոյն աստուածպաշտութեանը. եւ ինչպէս օր հոգւոյն ի ձեռն մարմնոյ գործած մեղքերուն գործակից եղած է, այսպէս եւ նորա զղջմանն ու ապաշխարութեանը մասնակից լինի: եւ ահա այս ճշմարիտ աւետարանական եւ ուղղափառական վարդապետութեանը յայտնի ապացոյց է նորա այս կերպով համաւուածը այս Յիսոնակաց պահքը: Բայց պէտք չէ մասնալ, Քրիստոսասէր

ժողովուրդք, թէ սուրբ եկեղեցին այսպիսի քրիստոնէական բարեպաշտութեան գործերը սովորաբար ոչ թէ կվերցընէ, այլ մէկմէկու հետ կիուխէ, եւ անպատճառ կպահանջէ որ նոքա իրարու տեղը բռնեն, զոր օրինակ ուխատգնացութիւնը երկար ազօթքներու տեղ, պահեցողութիւնը եւ ծոմապահութիւնը ուխտագնացութեան տեղ, ողորմութիւնը եւ բարեգործութիւնը շատ անգամ նաեւ ազօթից եւ պահեցողութեան տեղ, ուստի տարակոյս չկայ որ նոյն սուրբ եկեղեցին՝ այս յիսնակաց պահքն ալ կարձեցընելով, կուղէ որ իւր հարազատ եւ բարեպաշտ որդիքը ուրիշ բարեգործութիւններով, եւ մանաւանդ այս միջոցիս, իրեն պակեցուցած պահքին տեղը լեցընեն:

Այս առիթով կփութամ ես ալ ձեր միտքը ձգելու թէ որքան աստուածահաճոյ եւ վրկաւէտ ապաշխարութիւն եւ պահեցողութիւն կրնայ համարուիլ ձեզի համար, եթէ շատցընէք ձեր ողորմածութիւնը. մանաւանդ վերահաս ձմեռնային եղանակիս, յորում աղքատաց խեղճութիւնը առելի ալ զգալի է, ունոցա ցրտէն տագնապիլը ուրիշ որ եւ իցէ կարօտութենէ ու չքաւորութենէ առելի անտանելի: Գիտէք, Քրիստոսանէր ժողովուրդք, թէ որքան խեղճ աղքատներ ունիմք նաեւ մեր քաղաքին մէջ, որ այս միջոցիս ուրիշ ատեններէն առելի ձեռքը եւ աչքը առ ձեզ կդարձընեն կողկողագին պաղատանօք. մի խնայէք ուրեմն գուք ալ ձեր տուրքը: Եւ չըոէ մէկը թէ «Ես ալ աղքատ եմ, եւ թէ այնպիսի խեղճ ժամանակի ունեղ օրերու հասեր եմք որ հարուստ եւ աղքատ հաւասար եմք, եւ ամէնքս ալ մէկմէկու կարօտ»: Վասն զի որչափ ալ աղքատ լինի մէկը՝ չկրնար ինքզինքը աղատ համարիլ ողորմութիւն տալու պարագէն, ինչպէս որ ճշմարտութեամբ կհաստատէ Ոսկեբերան: Եւ այս բանիս մեծ աղացոյց է այն աղքատ ողորմելի այրի կնոջ պատմութիւնը:

որ կպատմուի Աւետարանին մէջ: Կամ զի երբոր մէկ օր մը Քրիստոս Տէրն մեր՝ տաճարին գրանը քով գրուած գանձանակին գիմացը կեցեր էր, ու կնայէր թէ ժողովուրդը ինչպէս կուտայ իրեն ողորմութիւնը. շատ հարուստներ շատ ստակ ձգեցին, կըսէ, եւ որբեւարի կին մը երկու լումայ, այսինքն երկու փող կամ քոփէք միայն ունէր՝ այն ձգեց. եւ Քրիստոս իսկոյն վկայեց թէ նա միւս ողորմութիւն տուողներուն ամենէն առելի առւած եղաւ: Ի՞նչ էր արդեօք այն խեղճ այրոյն յոյսը, որ այնպէս իւր աղքատութեանը չնայելով՝ ունեցածը չունեցածը ուրիշ աղքատաց տաւ կամեցաւ: Նորա յոյսը եւ վստահութիւնը այս էր, որ աղէկ հասկըցած էր սուրբ գրոց խօսքը թէ «Որ ողորմի աղքատին՝ փոխ տայ Աստուծոյ». Եւ գիտէր թէ Աստուծոյ փոխ տուողը՝ մարդկանց փոխ ստակ տուողներուն պէս չէ: Մարդկանց փոխ տուողը շատ անգամ պէտք է յոյսը կտրէ իւր ստակը նորէն ձեռք ձգելէն. իսկ Աստուծոյ փոխ տուողը՝ աղքատի ողորմելով, փոխարէնը հարիւրապատիկ եւ հաղարապատիկ պիտի ընդունի ոչ միայն ի հանգերձեալն, այլ եւ այս աշխարհիս մէջ: Այս, Քրիստոսանէր ժողովուրդք, միայն հանգերձեալ կենաց մէջ չէ որ պիտի ընդունի ողորմածը իւր ողորմութեանց փոխարէնը. միայն վերջին դատաստանին օրը չէ որ պիտի պարծենայ ողորմած մարդք. «Զի բարձր ի գլուխ պարծի ողորմութիւն առ դատաստանաւ», հապանաեւ այս աշխարհիս մէջ: Եւ միթէ դուք ալ ձեր ողորմածութեան պատուղը եւ փոխարէնը չէք վայելեր աշխարհիս մէջ, երբ գիտէք թէ Աստուծածէ ձեզի եւ ձեր զաւակաց, ընտանեաց եւ աղքականաց առողջութիւն տուողը, ամէն փորձանքէ աղատողը, հիւանդութիւններէ պահողը, ձեր գործերուն՝ առուտուրին՝ արհեստին յաջողութիւն տուողը: Ապա ուրեմն առելցուցէք ձեր ողորմածութիւնը այս միջոցիս, եւ երես մի գործերուն՝ աղքատնէք աղքատնե-

րէն, եւ կամ նոցա համար ձեղի եկող երէցիուսանէն, քահանայէն, կամ ժամկոչէն. պարապ ձեռքով ետ մի դարձընէք զանոնք, որ Աստուած ալ զուրկ չթողու զձեղ իւր ողորմութենէն. այլ ընդ հակառակն ձեր ողորմածութիւնը ընդունի նաեւ փոխանակ այն պահեցողութեան եւ ծոմապահութեան, զոր պարտական էիք կատարել ի պատիւ սուրբ Ծննդեան եւ յայտնութեանն Քրիստոսի, եւ ձեր ակարութիւնը չթողուր: Անով միայն կրնաք նաեւ ձեր խղճմտանքը հանգչեցընէլ, եւ ըսել գուք ձեղի. թէպէտ եւ շատ հարուստներ մեծամեծ ողորմածութիւններ կընեն, շատ արդարներ եւ ճգնաւորներ սաս-

տիկ պահեցողութիւններ կընեն, բայց ես այն խեղճ այրւոյն պէս երկու լումայ միայն կըրնամ տալ աղքատին ողորմութիւն. ուրեմն այն տամ, եւ յօյս չկտրեմ ի Քրիստոսէ, որ պիտի ըսէ իւր հաւասարիմ ծառայից մէջ քիչ պարգեւաց եւ քանքարաց արժանի եղողներուն. «Ազնիւ, ծառայ բարի եւ հաւատարիմ, որովհետեւ ի սակաւուգ հաւատ «տարիմ եղեր, ի վերայ բազմաց կացուցից «զքեզ. մուտ յուրախութիւն Տեառն քո»: Այն յաւիտենական ուրախութեան արժանի ընէ զմեղ Քրիստոս, շնորհիւ սուրբ Ծննդեան իւրոյ եւ Յայտնութեան. նմա փառք յաւիտեանս. ամէն:

Բ Ա Ր Ո Յ Ա Կ Ա Ն

Որ ոք հեռի եկաց յանհուն սըտութեանց,
Ճըշմարտութեան գոլով քարոզ համարձակ,
Նա բոլորից ճիւաղ կարծի մարդախանձ,
Հաւատուրաց, պատիմ ազգի, յելուզակ:

Զ՞ն ուղղութեան հատին մարդիկ երբէք գին,
Արդարութեան զ՞ն կըշուցին փոխարէն.
Ո՞չ ապաքէն մահ Քրիստոսի գոչեցին,
Մահ Սոկրատայ վերդ պատըրչի անօրէն.

Եւ Գալիլեու, քանզի շարժեաց նա զերկիր,
Քանի ձըգեաց յանձըն իւր թուք նախատինք:
Երկինք, ըզքոյդ ես դիտելով յաւէժ գիր,
Այս է ասեմ մերոյ բազգին գատակնիք.

Այս՝ զի լաւին ի լաւագոյն մարդկանէն
Խաչ գըրեցաւ ի կենցաղումըս բաժին,
Բզոյս թափել ցանդ վասըն մեր յականէն,
Մեզ ձօնել սիրտ, մեզ եւ ըզմիսս եւ զոգին.

Զաշխատութեամբ գալ ըզգիշեր եւ ըզախւ,
Վասն ընկերաց հեղուլ ըլքիրան եւ զարիւն,
Եւ ի վերջէ իրաւ յարդեանցըն պատիւ
Զուրացողի ժառանգել իմաստ մականուն: